शुक-रंभा संवाद

व

रंभा-शुक संवाद

स्व० कवि सिद्धिदास

ह्लापांगु

ने० सं० १०८७ मू ।२५

पिकाक— कलकत्ता नेपाल भाषा साहित्य गोष्ठी, कलकत्ता ।

पिकाः पाखें

थुकी कविवर सिद्धिदास महाजुं सुं बांलासे च्वंह्म।धकंधःया ल्यासे खनाः ल्यायह्मतयूत ज्वीगु कामरागयात शुकदेव स्वामी बःकयाः कत्यलेत वाकुछिनाः विविध छन्दे च्वया तःगु शुकरम्भा सम्बाद् ३९ पु श्लोक व अनुष्ठुप छन्दे च्वया तःगु रम्भाशुक सम्बाद् ३७ पु श्लोक दु। निगुलीसं रम्भाया प्रेम निवेदनयात शुकं थुकलं बीकाः कवि थः छखे च्विला च्वंगु दुसां निगुलीसं शुकया ईश्वर भक्ति व दार्शनिक पत्तया सिवे रम्भाया वासना जनित हे थजु धापू कातु, तर्क पूर्ण जू। उकिं हे ज्वी निगुलिं सम्बादे रम्भां धाय् धुंकाः शुकं लिसः बीका मतःगु।

न्ह्यागु थजु थ्व सफूचा छगू नं थुगुसीया सिद्धिदास सच्छिदँ बुदिंया दुने पिकाय् खंगु श्री मणिहर्ष ज्योतिया नेपाल भाषा प्रति कसाःगु उदारताया फल खः।

शुक-रंभा संवाद

ह्लापांगु

शुक—

अनन्त कोती गुण थूह्म ज्ञानी ।
संसारया योह्म व चक्रपाणी ॥
आराधना छुं व मयाह्म योगं ।
वेर्थं वनं जन्म जुयाव वोम्हं ॥ १ ॥

रंभा—

नस्वागू तयावो व स्वानं भुलेसं ।
अती बां दुम्हं का मिसा नं उकेसं ॥
मतेम्हं छु याये मिजंम्हं जुया नं ।
व वेर्थं वनं का मनुष्यं जुया नं ॥ २ ॥

शुक—

स्वयाव मात्रं मनमोह ज्वीह्म का ।
सक्स्यां मिखा वंह्म व पाप बीह्म का ॥
स्यंकीह्म योगं उह्म नारि जात का ।
वेर्थं वनं जन्म वयात थ्यूह्म का ॥ ३ ॥

रंभा—

दुरु नं ब तप्वो फिना लं तिमीकं ।
मिखा बां दु का फं तुयू ख्वा जुया नं ॥
चिकूलां थुजोम्हं मिसा नं मथ्यंह्म ।
मिजं जात् जुया नं छुयाये उजोह्म ॥ ४ ॥

शुक—

मायासं दू नर्कयागू कसीचा ।
स्यंकी तप्स्या भिंगु ज्या नं स्यनी का ॥
नासं याई वो मिसा तोत्य ह्मासा ।
वेर्थ वोनं वो मिजं जन्म कासां ॥ ५ ॥

रंभा—

ह्न्वे थें वनीम्हं जँनं फं चित्याम्हं ।
अधीकं हिसी दू तुयू ख्वा जुया नं ॥
थुजोम्हं मिसाया दुरू नं मज्वंह्म ।
मिजं जात् जुया नं छुयाये उजोह्म ॥ ६ ॥

शुक—

थासे थासे रत्नयागू दबू दु ।
दबूली दबूली सिद्ध गंधर्व चों दु ॥
फोजं फोजं किन्नरं जा म्य हागु ।
मेमे पत्ति रामयागू लिला दु ॥ ७ ॥

रंभा—

स्वांमा कोखाया हृन ग्वा नयावो ।
वासं वोगू अत्तरं जा तिलावो ॥
चान्हे मत्त्यूम्हं दुरूपो ब्वनावो ।
वेथं बूगू वो मिजं नं जुयावो ॥ ८ ॥

शुक—

पेपा दु लाहा ज्वन चक्र वो गदा ।
पात्या वसः कौस्तुभ मा दु का वया ॥
ध्यानं मया घौछि च्वना यकान्त का ।
वेथं वनं जन्म वयागु धाय का ॥ ९ ॥

रंभा—

अधिक हरस वैका छेंस दै ल्यास्यम्हंका ।
धन व धरम दैका शृष्टि याईह्म नं का ॥
मदइ गुह्म मिसा छेँ कामया रंग जीह्म ।
व्यरथन वन सीकी वो मिजं धाय सीह्म ॥ १० ॥

शुक—

सरीरं स्व बांला कला नं खु बांला ।
वनं दू अनेगू वचन् नं खु बांला ॥
लुमंसे मवोम्हं हरी नां छको का ।
व वेथं वनं का व मेगू दको का ॥ ११ ॥

रंभा—

मृगमद हन कुमकुम् चन्दनं लेप याह्म ।
अतर अगुरयागू वस्तसं जा बुलाह्म ।।
सुमुक व बहनीसं थ्यं महैम्हं मिसाह्म ।
व्यरथन वन सीकी वो मिजं जन्म काह्म ।। १२ ।।

शुक—

श्रीवत्सया चिह्न वया दु नुगले ।
पंछी जुजू चोंगु दु वैगु ध्वाचे ।।
सेवा मयाम्हं थ्व हरीजुयागु ।।
वेर्थ वनं वो नर जन्म कागु ।। १३ ।।

रंभा—

सतवत अति ताहा सं कुली नं दु आहा ।
कमल दल समानं दू मिखा बान आहा ।।
स्वयव थियव मात्रं कामवानं कईह्म ।
तयं मफुह्म कलातं वो मिजं व्यर्थं वंह्म ।। १४ ।।

शुक—

खु मज्जा थ्व संसार्धका घायकीम्हं ।
भती हे मदेकं व भक्ती फुकीम्हं ।।
अती निर्दयाम्हं खुया मन यनीम्हं ।
थ्वया संगतं जा मिजं जा स्यनीम्हं ।। १५ ।।

रंभा—

अतर अति नस्वागू स्वानमाला अनेगू।
कुछि फिक दसना दू, दू व खाता अनेगू॥
पुरन शशि समान्म्हं छं कलातं मदू सा।
मिजन जनम जूगू छ्‌ ख्यले दू मदू का॥ १६॥

शुक—

असूची अधीकं स्वभावं मभिंह्म।
व लोभी अधीकं व गबले भिनीह्म॥
मखूगू खँ ह्लाये वयागू स्वभाव।
मिजं जा स्यनीका व नापं च्वना नं॥ १७॥

रंभा—

अधिक मधुर बोली वर्ण ह्मासूस्य चोंह्म।
स्वयन हिसि दयावो ज्यू फुकं पुष्ट चोंह्म॥
मिजन नप जि द्यो ने थौं धका आस याह्म।
व्यरथ वन मध्यंम्हं वो मिजं जन्म काह्म॥ १८॥

शुक—

ब्रह्मादि द्योयां जुल का व देवता।
मोक्ते विईम्हं गुण सुन्य सान्त का॥
थुगजोह्म विष्णू नुगलं सुनां मखं।
वेथं वनं का नर जन्म जू थनं॥ १६॥

रंभा—

अधिक हिसि दु रवेनं यौवनं पूर्ण जूह्म ।
करपुर व लवंया अत्तरं म्हेस बूम्हं ॥
घय मपुइव ह्लातं बांलकं हे ज्वना वो ।
जनम वन रव वेर्थ वो मिजं जा जुया वो ॥ २० ॥

शुक—

जन्मं जुयावो थननं मजूह्म ।
विद्या तपं ज्ञानन पूर्ण जूह्म ॥
चोना समाधी हरिजू मखंह्म ।
वेर्थ बुयावो थनसं व चोंह्म ॥ २१ ॥

रंभा—

दुरु जुल ततपोगू चंदनं जा बुयागु ।
नयन अधिक बांला भिंह्म ल्यासेह्मयागु ॥
घसपुय मफु प्रेमं थो मिसाया ह्म नं का ।
जनम वन रव वेर्थ वो मिजंया थनं का ॥ २२ ॥

शुक—

यासां सुक्खं दुक्ख ज्वीका लिपा का ।
संखा याना कामिनी भोग याका ॥
थ्वीका ज्ञानं योगसं मन् मयाह्म ।
वेर्थ वोनं थो मनू जन्म काह्म ॥ २३ ॥

रंभा—

दुरु जुल अति पोचिं ठिक ब्यावो समानं ।
भिन व अति स्वभावं तूइसे बानलाम्हं ॥
ककुस सुमुक ह्लातं घैपुये नं मखंम्हं ।
व्यरथ वन मनूया जन्म जूगू थनं वं ॥ २४ ॥

शुक—

समाधि स्यंकीम्ह ह्नं व मोह्निनी ।
कपत् दुम्हंका उम्ह धर्म नासिनी ॥
सत्कर्म स्यंकी स्व मिसात संगतं ।
वेर्थं वनं का व ममुष्य जीवनं ॥ २५ ॥

भा—

तिनिक तिनिक ह्लाका लें वनीम्हं करा का ।
म्हम्हि फुक अति बांला गोल अंगं जुया का ॥
अधिक बइस जाम्हं ल्यास्यम्हं थो मयोम्ह ।
व्यरथ जनम धाये वो मिजंयागु सोसो ॥ २६ ॥

शुक—

रूपं सुरूपी उम्ह हेकुसाद्यो ।
दुर्गन्ध खी चो दु खिती वया सो ॥
सत्संग याई व सुनां मिसा थ्वो ।
वेर्थं वनं जन्म वया थनं स्वो ॥ २७ ॥

रंभा—

पुरण शशि समानं सुन्दरी बानलाम्हं ।
दुरुन अधिक पोचिं कामया रंग लाम्ह ।।
भुलस सुमुक येना थेन्य म्हाम्हं मिसा का ।
व्यरथ जनम वोनं वो मिजंया स्वया का ।। २८ ।।

शुक—

चिन्ता व्यथा दुक्खयसं दु सं वो ।
संसार चीगू उगु पास नं वो ।।
संतापया त्वेँ वनि साथ नं सो ।
भिं का मध्यूसा मिजनं व जा सो ।। २९ ।।

रंभा—

पुरण शशि समान् रूप् कामनं आतुरीम्ह ।
कमलदल समानं बानलाम्हं अती म्ह ।।
थिय मफु नुगलेसं सू मिजंयागु ह्लातं ।
व्यरथ वन व जीवन् का धका सीक्य मालं ।। ३० ।।

शुक—

मनन मफु खनेगू श्री निरंजन् हरी का ।
थुगुलि जगत फुक्कं पालना वं अती या ।।
पलख उम्ह लुमंके नं मफूम्हं जुई का ।
व्यरथ वन व जन्मं वो मनूया खई का ।। ३१ ।।

रंभा—

वचन अधिक नायू गूणवान् लक्ष्मि थेंह्म ।
तुइक वदन बांला बोलि जा करित थेंह्म ॥
ककुस थवगु ह्लातं बांलकं घैमपूम्ह ।
व्यरथ वन थनं सो वो मिजं जन्म जूह्म ॥ ३२ ॥

शुक—

लँस लँस दइकासो साधुया संग याये ।
दइ स्व उगुलि संगं कृष्णया भक्ति याये ॥
दइ उगु भगतीसं चित्तसं वो लुया वै ।
उगु व स्वरुप हाञ्चीं ईश्वरं फं लुया वै ॥ ३३ ॥

रंभा—

न्हुवगु चुलि वयावो चोंगु अंया कचासं ।
कइलि अधिक बांला हागु जा सो उथासं ॥
उगु सल अन नेना मान तोफ्यू मिसाया ।
मन व मथन यातं कामवानं कया का ॥ ३४ ॥

शुक—

आनन्दया रूपह्म ज्ञान नं दुह्म ।
तेजस्वरूपी उह्म नां अपा दुह्म ॥
एकान्त चोना मखनी हरी उह्म ।
वेर्थ थनं जा नर जन्म जू उह्म ॥ ३५ ॥

रंभा—

सतबत अति ताहा गा व पर्सी लनं लो ।
चुरि व तुकि लुँस्वांनं कल्लि म्हं हे ह्नं लो ॥
वचन अधिक नायू मिश्रि थेंगु म्हुतू का ।
तय मफुम्ह मिसा थो वो मिजं जा मखू का ॥ ३६ ॥

शुक—

नारायन्या कमल थेंगू मिखा का ।
चन्दन तीना मोतिचाकं सुया का ॥
वैगू भक्ती घौछि नं जा मयासा ।
वेर्थं वोनं जन्म वैगू स्वया का ॥ ३७ ॥

रंभा—

चीत्याचा कम्मरं का तुतिस दु अन का पायलं न्यागु नं का ।
ह्लापं दंकं दु का ह्लां तुलसिहल लुँया लूँचुरी न्ह्याम्ह नं का ॥
मीमीधा हाकुसे का सतबत ततहा बानला का मिखा नं ।
वोनं व्यर्थं मिजंया जनम थनस का थो मिसा थीय म्हाम्हं॥३८॥

सम्वत् विक्रम फिंगुसल् व ह्लयच्या ज्येष्ठःसुदी पूर्णिमा ।
चोयागू सिधलं थ्व छन्द दयका श्री बीरगंजास का ॥
रंभा वो शुकदेव् खँ ह्लागु थुगु का चोया जिनं मंन्तया ।
सिद्धीदास् जिगु नां धका व सियकी लोकं जिके मन्तया ॥ ३६ ॥

इति

रंभा-शुक संवाद

लिपागु

शुक—

स्व बांला का सरिओ्ंया धन दू अधिकं वया ।
लोमंम्ह हरिया नामं वेर्थ बूगु थनं वया ॥ १ ॥

रंभा—

यचुसे अधिकं बांला यौवन् वैगु दु भिखुदँ ।
चिकुलां थ्व मयो धाम्ह मूर्ख धाय मिजं थुम्ह ॥ २ ॥

शुक—

खुमज्जा थुगु संसार धका धाकिम्ह मन्मनं ।
भक्ति दको फुका बीम्हं मिसाया संगतं थनं ॥ ३ ॥

रंभा—

तियाओ तिसा नं ल्वेकं ह्ये थें वनिम्हं मिसा ।
मिखां स्वय मयो धाम्ह थ्व हे का मिजनं मिसा ॥ ४ ॥

शुक—

असूचीका सदानं ओ मभिंका व स्वभाव नं ।
लोभि का अधिकं ओ नं तोतां भिंका मिसा त्र नं ॥ ५ ॥

रंभा—

मूलया पिनेसं मागू नस्वागू स्वान जातया ।
ल्यासे मिसा मथ्यनीम्ह मिजं वेर्थन जूम्ह का ॥ ६ ॥

शुक—

आराधना मयाम्हं का चक्रपाणि व श्री हरि।
वेर्थ बूम्ह धका सीकि व मनू थन मन्परि ॥ ७ ॥

रंभा—

स्वानं छुना छयले ह्लित्थं बां नं ला यौवनं दुम्ह।
मयो धाम्ह थ्वयातं का वेर्थ नं व मिजं जुलं ॥ ८ ॥

शुक—

संख चक्र गदा पद्म पेपा ह्लातं ज्वनीम्ह का।
मयाम्ह थुम्हया ध्यान थ्व मनू बूगु वेर्थ का ॥ ९ ॥

रंभा—

मोह ज्वी थीव मात्रं हे नाइसे च्वनगू म्ह नं।
मिसा ल्यास्य जुया च्वंम्ह मयोम्हं मिजनं द्वनं ॥ १० ॥

शुक—

गयाओ गरुडं पंछी आकासं वनिम्हं सु का।
थुजोम्ह हरिया भक्ती मयाम्हं मनुष्ये छ्रुया ॥ ११ ॥

रंभा—

मिस्वा नं स्वेव मात्रं हे काम वानं कईम्ह का।
थ्व मिसा थी मखू धाम्हं व मिजं जुल मूर्ख का ॥ १२ ॥

शुक—

याना बीम्ह मिजं मोह खँ ह्लाय मात्र नं वनं।
संगत् याय मत्यो वैगू धका ज्ञां दुम्हनं खनं ॥ १३ ॥

रंभा—

ह्लाती दंक चुरीं न्ह्याह्म ह्लायूपं दंक तुकी दुह्म ।
तुइसे दन्त थें च्वंह्म मयोम्ह् मिजनं छ्रुया ॥ १४ ॥

शुक—

तेतिस् कोटी देवतानं मान याका च्वनीम्ह् का ।
भक्ति याय मधाम्ह् का वेर्थं बूगु मनू व का ॥ १५ ॥

रंभा—

हिसि दू अंग फुकं का पोचिंम्हं दुरुपो निपो।
मस्ति जोर जुया च्वंम्ह मथ्यूम्हं मिजनं मिसा ॥ १६ ॥

शुक—

माया जाल जुया च्वंम्ह याइम्ह् तप भंग का ।
तोतें म्हाम्ह मिसायातं वेर्थं बूगु मनू व का ॥ १७ ॥

रंभा—

पेचू खंगु छेँ दू वोया यक दू धन नं वया ।
कला छेँ मदुसा वोया व मिजं बूगु वेर्थं का ॥ १८ ॥

शुक—

दबू दु थास थासं का सिद्ध गन्धर्व च्वं उकी ।
किन्नफौंजं मे हाला च्वं राम लीला दु का उकी ॥ १९ ॥

रंभा—

पुष्ट चोम्ह् म्ह फुकं का मिखा नं ततगो जुया ।
मसुहुं ह्लिले माम्हं का थ्व मयोम्ह मिजं छुया ॥ २० ॥

शुक—

भगवान हरीयातं भक्ति याय मफूम्ह नं।
संसारेस वया जन्मं वेर्थनं जुल का थनं॥ २१॥

रंभा—

वैसं जाम्ह मिजं म्हैम्ह नीदं क्वेयागु वैसम्ह।
घसपूय मयो धाम्हं बेर्थं बूगु मिजं थन॥ २२॥

शुक—

कला दया सुक्खथें सां वयातं दुख ज्वी लिपा।
थ्वीकाओ मिसा तोतूसा सुख सीका वनं लिपा॥ २३॥

रंभा—

ततपो का दुरु निपां वैसजाम्ह मिसा जुया।
थी मयो थ्वयातं धाम्ह वेर्थं बूगु मिजं जुया॥ २४॥

शुक—

संसार चीगु पासं ओ संताप बीम्ह का सदा।
मथ्यूसा थ्व मिसायातं भिम्ह धाय मिजं व का॥ २५॥

रंभा—

चन्द्रमा थें वया ख्वाल वांलाका उन नं वया।
थ्व कलात मयो धाम्ह वेर्थं बूम्ह मिजं व का॥ २६॥

शुक—

मोह याम्ह स्वर्ग लोक संगतं स्यों मिजं दको।
तोते मखू धका धाम्हं वेर्थं बूगु मिजं व सो॥ २७॥

रंभा—

हाका ओ लेँ करा ज्वीम्ह् ल्यास्य बां दुम्ह् अंग का ।
तोता च्वंम्ह् थुजोम्हं का मिजं वेर्थन बूम्ह् का ॥ २८ ॥

शुक—

निरंजन निरंकार ओमूकारं जुल नां वया ।
लोमंम्ह् मनुष्या जन्म वेर्थ जन्म जुलं वया ॥ २९ ॥

रंभा—

कामं आतुर्जुया च्वंम्ह् मिखा बांला अतेन्त का ।
मथ्यूम्हं थ्व मिसायातं ।जूगु वेर्थ मिजं व का ॥ ३० ॥

शुक—

साधुया संगतं यासा भक्ति ओ कृष्णया जुइ ।
कृष्णभक्ति जुया वेवं इश्वर्यंके वनं फइ ॥ ३१ ॥

रंभा—

नायू का वचनं ओया स्वभावं अधिकं भिनं ।
थथिंज्याम्ह् मिसायातं मयो धाम्ह् छुया मिजं ॥ ३२ ॥

शुक—

नां स्यूम्ह् फुक लोकं का सकूस्यां मित्रम्ह् ओ हरि ।
ध्यान् मयाम्ह् वयातं का वेर्थं बूगु वनं खनी ॥ ३३ ॥

रंभा—

हाकुसे मिमि धागू सँ मिखा नं अति वां दु का ।
मिश्री थेंगु वचन वोया थ्व मयोम्ह् मिजं छुया ॥ ३४ ॥

शुक—

ह्लायपने मोतिचा सूम्ह कपाले दुम्ह चंदन ।
थुजोम्ह हरि भगवान्‌या नां मकाम्ह मनू गन ॥ ३५ ॥

रंभा—

ह्लायपं दंक तुकिं सूम्ह ह्लाती दंक लुँया चुरी ।
थ्व मिसा थिय म्ह्राम्हं का व मिजं छु च्वने पुरो ॥ ३६ ॥

सिद्धिदास—

संवतं फिगुसः चैय भाद्रया शुक्ल पंचमी ।
सिद्धिदासन चोगू थो वया ओ थुगु खँ मवी ॥ ३७ ॥

इति

कलकत्ता नेपाल भाषा साहित्य गोष्ठीया

मेमेगु सफू—

(१) धर्मादित्य धर्माचार्य व
नेपाल भाषा व थ्वया साहित्य ।

(२) सिद्धिदास थःगु मिखाय् व
शिवविलास बाखं ।

(३) शुक रम्भा संवाद् व रम्भा शुक संवाद् ।

थाकू— युनाइटेड प्रेस, त्यौड-तंलाछित्वाः, येँ ।